

Bryssel 20.6.2016
COM(2016) 406 final

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Kauppaa ja investointeja koskevat esteet ja protektionistiset suuntaukset

1. heinäkuuta 2014 - 31. joulukuuta 2015
{SWD(2016) 204 final}

TIIVISTELMÄ

Tähän kertomukseen on sisällytetty Euroopan komission kauppapolitiikan pääosaston laatima kauppaa mahdollisesti rajoittavien toimenpiteiden seurantaan koskeva raportti (”protektionismin seurantaraportti”) sekä kaupan ja investointien esteitä koskeva komission raportti (”TIBR”), jotka tämä kertomus korvaa. Molempia raportteja on julkaistu säännöllisesti: ensimmäistä vuodesta 2008 ja toista vuodesta 2011.

Tämän kertomuksen *ensimmäinen osa* vastaa protektionismin seurantaraporttia. Siinä esitetään yleiskatsaus 31:n EU:n kauppakumppanin¹ **protektionistisista suuntauksista** 1 päivän heinäkuuta 2014 ja 31 päivän joulukuuta 2015 välisenä aikana, jäljempänä ”viitejakso”, ja sillä täydennetään vastaavaa puolivuositain laadittavaa WTO:n raporttia G20-maiden protektionistisista toimenpiteistä.² Siinä todetaan, että vuodesta 2008 hyväksytyjen kauppaa rajoittavien toimenpiteiden joukko kasvaa edelleen, tosin hieman hitaammin kuin aiempina vuosina.

Toinen osa vastaa kaupan ja investointien esteitä koskevaa komission raporttia ja siinä luodaan katsaus joissakin EU:n keskeisissä talouskumppanimaissa (Mercosur, Intia, Japani, Kiina, Venäjä ja Yhdysvallat) esiintyviin **tärkeimpiin kaupan esteisiin**, viitejakson aikana käyttöönotettuihin uusiin tällaisiin esteisiin sekä toimiin, joihin EU on ryhtynyt puuttuakseen niihin.

Kolmannessa osassa kuvaillaan **komission strategiaa**, jolla se pyrkii puuttumaan kaupan ja investointien esteisiin. Siinä korostetaan monenvälisten, useankeskisten ja kahdenvälisten sopimusten neuvottelemisen ja täytäntöönpanon sekä markkinoillepääsyä koskevan strategian (MAS) tärkeyttä tässä yhteydessä. Lisäksi siinä korostetaan – ottaen huomioon komission tiedonanto ”Kaikkien kauppa”³ – komission, EU:n jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien jaettua täytäntöönpanovastuuta ja ehdotetaan sitä varten ”tiiviimpää kumppanuutta”.

¹ Algeria, Argentiina, Australia, Brasilia, Ecuador, Egypti, Etelä-Afrikka, Etelä-Korea, Filippiinit, Indonesia, Intia, Japani, Kanada, Kazakstan, Kiina, Malesia, Meksiko, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Saudi-Arabia, Sveitsi, Taiwan, Thaimaa, Tunisia, Turkki, Ukraina, Yhdysvallat, Valko-Venäjä, Venäjä ja Vietnam.

² Tämän raportin laatimisaikana viimeisin (14.) WTO:n G-20 maiden kauppaa koskevien toimenpiteiden seurantaraportti (https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/g20_wto_report_oct15_e.pdf) on päivätty 30.10.2015. Maailmanlaajuisen taluskriisin alusta alkaen G20-maiden johtajat vahvistivat säännöllisesti sitoumuksensa olla ottamatta käyttöön uusia kaupan tai investointitoiminnan esteitä ja vähentämään nykyisiä. Lupaus vahvistettiin myös kolmessa edellisessä G20-huippukokouksessa.

³ Komission tiedonanto ”Kaikkien kauppa: Vastuullisempaa kauppa- ja investointipolitiikkaa”, 14.10.2015 (<http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/new-trade-strategy/>).

I. MAAILMANLAAJUINEN MAKROTALOUDELLINEN TILANNE JA TÄRKEIMMÄT SUUNTAUKSET

Yleiskatsausta protektionistisista suuntauksista ei voida erottaa talouden maailmanlaajuisista suuntauksista:

A. EPÄYHTENÄINEN MAKROTALouden JA KAUPAN SUORITUSKYVYN TILANNE

Vuonna 2015 kasvu vahvistui kehittyneissä talouksissa (mukaan lukien EU), kun taas nousevien talouksien tilanne muuttui paljon haastavammaksi, mikä johtui Kiinan talouskehityksen hidastumisesta, hyödykkeiden hintojen laskusta ja kansainvälisen finanssipoliittisen tilanteen kiristymisestä. Maailmantalous hidastui kaiken kaikkiaan hieman eli 3,1 prosenttiin (3,4 prosentista vuonna 2014). Tätä taustaa vasten maailmankauppa oli vuonna 2015 suhteellisen heikkoa: kaupan määrä laski vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla (-0,7 prosenttia ensimmäisellä (Q1) ja toisella vuosineljänneksellä (Q2) ja alkoi kasvaa uudelleen (+ 1,9 prosenttia) kolmannella vuosineljänneksellä⁴. Uusimpien kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n ennusteiden mukaan maailmankaupan määrän (tavarat ja palvelut) kasvu vuonna 2016 kiihtyy 3,4 prosenttiin⁵. IMF tuo esiin pitkän luettelon riskeistä, jotka saattavat lopulta johtaa ennakoitua heikompaan kaupan suorituskykyyn. Lisäksi WTO korosti, että maailmankaupan laajeneminen on jo nyt alle viimeisen 20 vuoden (1995–2015) ajalta lasketun viiden prosentin keskiarvon.

Tämän vuoksi näkymät ovat erittäin epävarmoja. Kehittyneissä talouksissa maailmanlaajuisen finanssikriisin jälkeen puhjennut syvä taantuma tasoitti tietä epätyypilliselle maailmanlaajuiselle elpymiselle, jonka tukena olivat nousevan talouden maat, jotka rakenteellisesti olivat vielä heikossa asemassa ja liian riippuvaisia Kiinasta, suurista pääomavirroista sekä tuloista, joita ne saivat hyödykkeiden viennistä. Tämä on haaste maailmantalouden vakaudelle ja riskinä on, että kaupan kasvun nopeutuminen hidastuu sen vuoksi tulevina kuukausina. On myös epäilty, että nykyinen hidas kaupan kasvu on luonteeltaan rakenteellisempaa ja kertoo siitä, että kaupan mukautuvuus (hintajousto) BKT:hen nähden vähenee ajan mittaan. Makrotaloudellinen epävarmuus sekä nousevan talouden maissa että kehitysmaissa yhdessä valuutta- ja rahoitusmarkkinoilla tulevina kuukausina todennäköisesti lisääntyvän epävakauden kanssa edellyttävät sitä, että protektionististen toimenpiteiden seuranta pidetään poliittisesti etusijalla.

⁴ Ks.: <http://www.cpb.nl/en/number/cpb-world-trade-monitor-november-2015>.

⁵ IMF, World Economic Outlook Update, tammikuu 2016.

B. UUDET MAHDOLLISET KAUPPAA RAJOITTAVAT TOIMENPITEET 1. HEINÄKUUTA 2014 JA 31. JOULUKUUTA 2015 VÄLISENÄ AIKANA

1. Yleiset protektionistiset suuntaukset

(a) Yleistä

Komissio kartoitti aiempien protektionismin seurantaraporttien tapaan kaikki mahdollisesti kauppaa rajoittavat toimenpiteet, jäljempänä ”rajoittavat toimenpiteet”, jotka on hyväksytty, joita on huomattavasti muutettu tai joiden hyväksyminen EU:n 31:ssä kauppakumppanimaassa oli viitejaksolla edennyt pitkälle. Tämän raportin liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa luetellaan kaikki tällaiset rajoittavat toimenpiteet maittain sekä esitetään yksityiskohtainen analyysi protektionistisista suuntauksista. Luettelo vuodesta 2008 alkaen hyväksytyistä kaikista rajoittavista toimenpiteistä, poistetuista toimenpiteistä sekä kauppaa helpottavista toimenpiteistä on julkaistu komission verkkosivuilla ([”overview of potentially trade-restrictive measures December 2015”](#)).

Kyseisten rajoittavien toimenpiteiden vaikutus kauppaan vaihtelee niiden kompleksisuuden, kohteena olevan tuotteen sekä keston ja laaja-alaisuuden mukaan, ja niillä voi olla enemmän tai vähemmän kauaskantoisia seurauksia EU:n tai kolmansien maiden yrityksille. Komissiolla ei myöskään välttämättä ole kattavaa yleiskuvaa kaikista uusista rajoittavista toimenpiteistä, joiden hyväksyminen ei aina ole läpinäkyvää. Aiempien protektionismin seurantaraporttien tapaan tämän jakson tarkoituksena on antaa yleiskuva protektionistisista suuntauksista, ei kattavaa luetteloja uusista kaupan esteistä. Tässä jaksossa ei oteta kantaa rajoittavien toimenpiteiden lainmukaisuuteen. Kaikki yksilöidyt rajoittavat toimenpiteet voivat kuitenkin epäasianmukaisesti rajoittaa kauppaa.

Uusia rajoittavia toimenpiteitä otettiin 18 kuukauden viitejakson aikana käyttöön yhteensä **201** ja ainoastaan **16** aiemmin käyttöön otettua rajoittavaa toimenpidettä peruttiin aktiivisesti. Nimellisen 13 kuukauden jakson perusteella tehty uudelleenlaskenta ja vertailu aiempiin protektionismin seurantaraportteihin antaa tulokseksi yhteensä noin **145** äskettäin hyväksyttyä rajoittavaa toimenpidettä eli niiden määrä on **laskenut** 15 prosenttia, jos lukua verrataan edellisessä protektionismin seurantaraportissa yksilöityihin 170:een rajoittavaan toimenpiteeseen. Rajoittavien toimenpiteiden kokonaismäärä vuodesta 2008 nousee kuitenkin tällöin **1059**:ään, sillä niitä on sen jälkeen poistettu vain **180**.

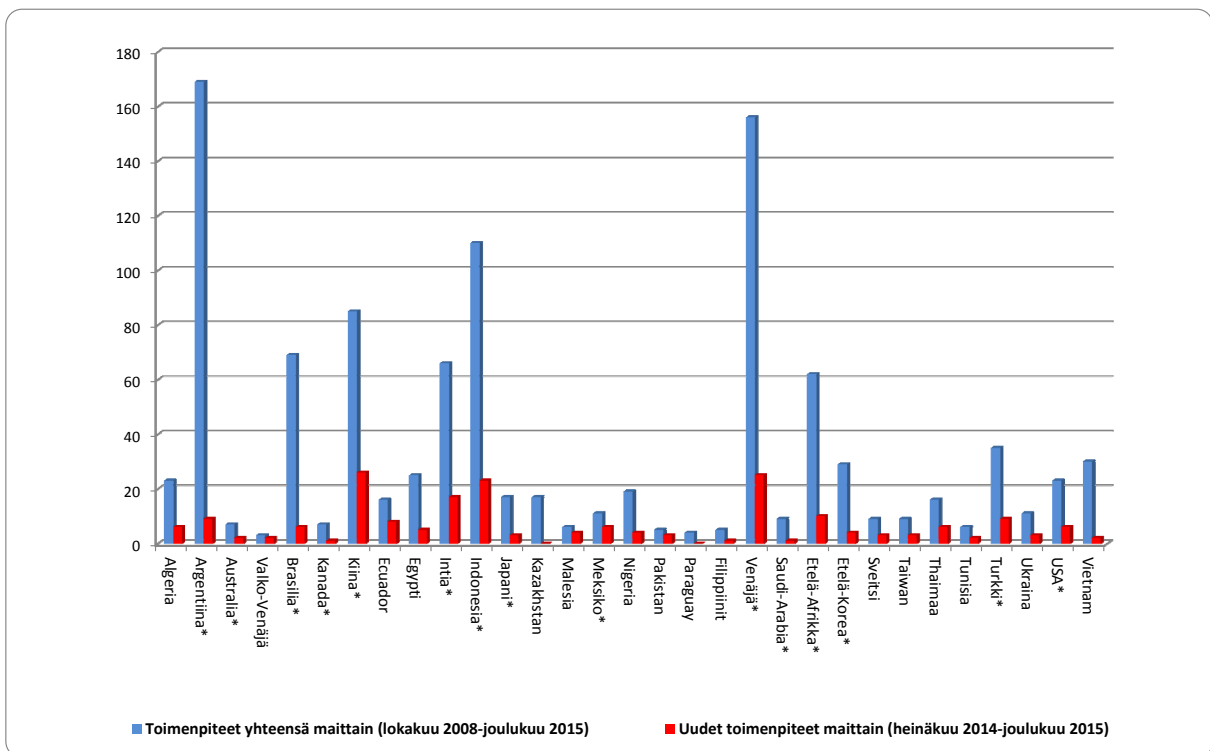
Aiempina jaksoina havaitut protektionistiset suuntaukset sekä WTO:n 14. kaupan seurantaraportti⁶ saavat siis tänä viitejaksona laajalti vahvistusta. Tämä koskee myös useita

⁶ WTO:n laatima G20-maita koskeva kaupan toimenpiteiden seurantaraportti eroaa tästä raportista siltä osin, että se koskee pienempää ryhmää maita ja lyhyempää ajanjaksoa eli kuutta kuukautta. Lisäksi se sisältää kaupan suojoittoa, joita tässä raportissa ei käsitellä. Kyseisten kahden raportin tulokset ovat kuitenkin suurelta osin yhteneväiset, ja molemmissa päätellään, että kauppaa rajoittavien toimenpiteiden poistamisvauhti ei riitä merkittävästi tasapainottamaan kasvavaa määrää uusia toimenpiteitä.

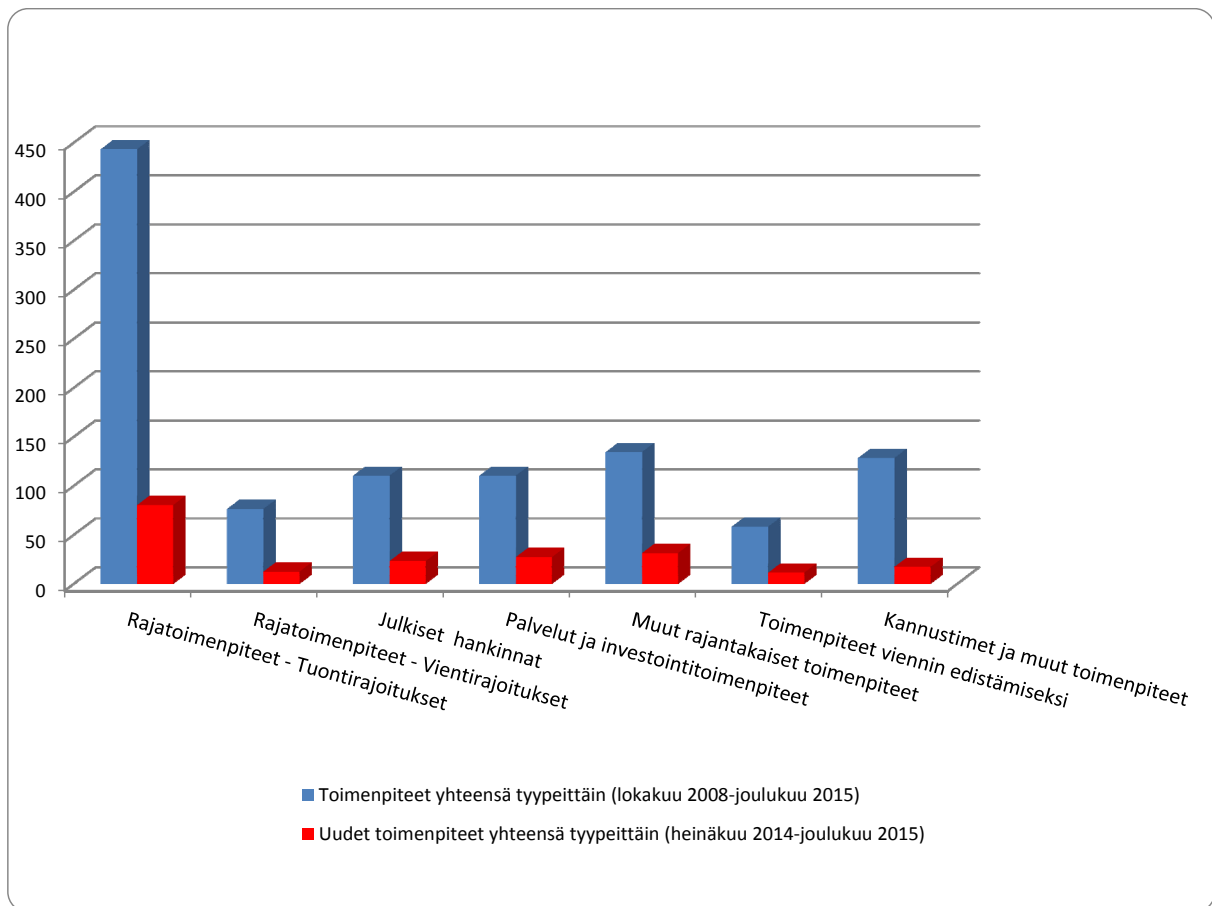
G20-maita huolimatta siitä, että ne ovat luvanneet olla hyväksymättä uusia protektionistisia toimenpiteitä ja poistaa nykyisiä (ks. alaviite 2).

Samat edellisessä protektionismin seurantaraportissa mainitut **nousevat taloudet** hyväksyivät merkittävän osan uusista rajoittavista toimenpiteistä: **Kiina, Venäjä, Indonesia ja Intia** vastaavat yhdessä lähes puolesta kaikista uusista rajoittavista toimenpiteistä. Seuraavina järjestyksessä olivat Etelä-Afrikka, Argentiina, Turkki, Ecuador, Algeria, Brasilia, Meksiko, Thaimaa, Yhdysvallat, Egypti, Nigeria ja Malesia.

Taulukoissa 1 ja 2 esitetään tämän viitejakson keskeiset havainnot graafisesti:

Taulukko 1: Kauppaa mahdollisesti rajoittavat toimenpiteet lokakuusta 2008 alkaen (* - G20-maat)

Taulukko 2: Kauppaa mahdollisesti rajoittavat toimenpiteet lokakuun 2008 jälkeen

(b) Toimenpiteet rajalla

Kuten taulukossa 2 esitetään, sovellettavien rajoittavien toimenpidetyyppien osalta maat ovat jälleen kerran turvautuneet pääasiassa **tuontiin ja vientiin suoraanvaikuttaviin rajatoimenpiteisiin** eli tyypillisesti lisänneet tulleja, ottaneet käyttöön määrällisiä rajoituksia tai tuontilisensioinnin taikka suoranaisesti kieltäneet kaupan. Kyseisen 18 kuukauden ajanjakson aikana uusien **tuontiin kohdistuvien toimenpiteiden määrä oli huomattavasti suurempi (80) kuin vientirajoitusten (12)**. Kun edelliseen protektionismin seurantaraporttiin tehtävä vertailu lasketaan 13 kuukauteen perustuen, uusien tuontitoimenpiteiden määrä pysyy vakaana, mutta uusien vientirajoitusten määrä on vähentynyt puolella. Vaikka tämä on sinänsä myönteistä kehitystä, poistettujen toimenpiteiden määrä ei vielä läheskään tasapainota rajatoimenpiteiden lisääntymistä.

(c) Rajantakaiset toimet

Lisäksi viitejakso osoittaa, että **uusien ”rajantakaisten” toimenpiteiden määrä (81)** on lisääntynyt merkittävästi. Tämä osoittaa, että ulkomaiseen kilpailuun vaikuttaviin sisäisiin toimenpiteisiin, joihin on usein rajatoimenpiteitä vaikeampi puuttua, turvaudutaan useammin. Niihin sisältyy uusia toimenpiteitä julkisten hankintojen (**23**) sekä palveluiden ja investointien (**27**) alalla (molemmat viimeiseltä seitsemältä vuodelta lasketun keskiarvon mukaisia) sekä **31**

”muuta” rajantakaista toimenpidettä. Tällaisia rajantakaisia toimenpiteitä on jälleen käyttänyt eniten **Kiina**, ja seuraavana tulee **Venäjä**.

Venäjä otti eniten käyttöön **julkisia hankintoja** rajoittavia toimenpiteitä, ja seuraavana tulee **Yhdysvallat**. Tällaisten toimenpiteiden määrä on edelliseen raportointikauteen verrattuna lisääntynyt merkittävästi Venäjällä, mutta laskenut Yhdysvalloissa. Protektionististen suuntausten jatkuminen tällä alalla osoittaa, että on tärkeää varmistaa julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (GPA) mahdollisimman laaja kattavuus. Se osoittaa myös, miten tärkeää EU:n on neuvotella julkisia hankintoja koskevat luvut vapaakauppasopimukseen, transatlanttinen kaupp- ja investointikumppanuus (TTIP) mukaan lukien. Lisäksi se osoittaa, että ehdotettua ”kansainvälisten julkisten hankintojen välinettä” (ks. III.A.1 jakso) on tärkeää viedä eteenpäin.

Kiina on erityisesti **palvelujen ja investointien** alalla hyväksynyt eniten rajoittavia toimenpiteitä, ja seuraavana tulee **Indonesia**. Protektionistisen suuntauksen jatkuminen tällä alalla monissa maissa korostaa tarvetta saada aikaan kunnianhimoisen, useankeskinen palvelukauppasopimus (TiSA) sekä kunnianhimoisia tuloksia kahdenvälisistä palveluja ja investointeja koskevista neuvotteluista, alkaen Kiinan kanssa kahdenvälisestä investointisopimuksesta käytävistä neuvotteluista (ks. III jakso).

Lisäksi **31 rajantakaista ”muuta”** kuin palveluihin, investointeihin tai julkisiin hankintoihin liittyvää toimenpidettä muodostavat edelleen merkittävän osan (**38 prosenttia**) uusista hyväksytyistä rajantakaisista toimenpiteistä, vaikkakin niiden lukumäärä on pienentynyt (noin 34 prosenttia) edelliseen raportointikauteen verrattuna. Niihin luetaan tyypillisesti syrjivät verotoimenpiteet tai muut syrjivät säännökset, joilla suositaan paikallisia yrityksiä tai jotka edellyttävät paikallista sisältöä, rekisteröintimenettelyjä sekä muita standardeja ja teknisiä vaatimuksia. Tällaisia toimenpiteitä on havaittu enimmäkseen **Kiinassa**, seuraavina **Argentiina**, **Thaimaa**, **Indonesia** ja **Algeria**. Myös **Venäjä** harjoittaa merkittävää tuontitukipolitiikkaa, sillä suuri joukko toimenpiteitä sisältää kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia, joita on sisällytetty muun muassa maan tukijärjestelmiin (ks. II.F kohta)

(d) Elvytyspaketit ja muut kannustimet

Lisäksi monet maat tukevat edelleen niiden omia taloudellisia toimijoita uusilla **tukimuodoilla, kannustimilla ja muilla toimenpiteillä (28)**. Vaikka voidaan todeta, että tällaisten uusien toimenpiteiden määrä on laskenut verrattuna edelliseen seurantajaksoon, tämä ei koske äskettäin käyttöön otettuja viennin edistämiseen tarkoitettuja elvytystoimia (**11**), joiden määrä on pysynyt vakaana. Tällaisilla toimenpiteillä voi olla maailmanlaajuisesti kilpailua vääristäviä vaikutuksia, ja ne otetaan vientitukia ja tasoitustoimenpiteitä käsittelevässä WTO:n komiteassa säännöllisesti esille.

(e) Kauppaa helpottavat toimenpiteet

Protektionististen suuntausten seurannan lisäksi komissio tarkasteli myös toimenpiteitä, jotka saattavat parantaa kaupan tai investointien edellytyksiä. Viitejaksolla yksilöitiin **70 kauppaa helpottavaa toimenpidettä**, joista yli 40 prosenttia toteutti **Kiina, Argentiina ja Meksiko** yhdessä. Tämä luku (**46**) on 13 kuukauden perusteella laskettuna huomattavasti suurempi kuin edelliseltä seurantajaksolta saatu luku (36). Tällainen kehitys on myönteistä, koska kyseiset toimenpiteet edistävät maailmanlaajuisen kaupan vapautumista ja nykyisten protektionististen suuntausten lieventymistä siten, että esimerkiksi tuonti- tai vientitulleja vähennetään, tuontimenettelyjä helpotetaan tai ulkomaiseen omistukseen liittyviä rajoituksia höllennetään. Niitä ei kuitenkaan lasketa sellaiseksi nykyisten esteiden poistamiseksi, johon G20-maat ovat sitoutuneet (ks. alaviite 2).

2. Protektionistiset suuntaukset tietyillä aloilla

Kuten aiemmissa protektionismin seurantaraporteissa on havaittu, monissa maissa on edelleen raaka-aineiden vientiin liittyviä esteitä sekä energiatuotteisiin liittyviä syrjiviä säännöksiä. Viitejakson aikana nykyiset **raaka-aineisiin** liittyvät vientirajoitukset pidettiin suurelta osin voimassa (esim. Algeriassa, Indonesiassa, Egyptissä, Intiassa ja Etelä-Afrikassa) ja uusia otettiin käyttöön (esim. Indonesiassa, Malesiassa ja Ukrainassa). **Energia**-alalla käytettiin usein kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia (esimerkiksi Marokossa, Nigeriassa, Turkissa ja Etelä-Koreassa). Markkinoillepääsyn esteisiin puuttuminen ja markkinoiden avaaminen näillä aloilla on edelleen etusijalla. Lisäksi komissio on sitoutunut⁷ sisällyttämään jokaiseen kauppasopimukseen energia- ja raaka-aine -asioita koskevan luvun osana laajempaa tavoitetta luoda eurooppalainen energiaunioni⁸ ja raaka-ainetta koskevan aloitteen mukaisesti⁹.

Lisäksi talouden digitalisointi on tuonut uusia kaupan esteitä. Vuoden 2008 jälkeen on otettu käyttöön yli 35 **tieto- ja viestintäteknikka-alaan** liittyvää rajoittavaa toimenpidettä (pääasiassa Kiinassa, Intiassa, Venäjällä ja Indonesiassa), joista yli 15 on hyväksytty tai toteutettu viitejakson aikana. Niihin sisältyy usein lokalisaatio tai kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia. Komissio aikoo hyödyntää kaikkia käytettävissä olevia kaupan välineitä, joilla näihin haasteisiin voidaan vastata. Komissio pyrkii kauppasopimusten, varsinkin vapaakauppasopimusten sekä palvelukauppasopimuksen (ks. III.A.1 jakso) avulla asettamaan tieto- ja viestintäteknikan standardeja ja sähköistä kauppaa ja rajatylittäviä tietovirtoja koskevia sääntöjä ja torjumaan digitaalisen protektionismin uusia muotoja¹⁰ Myönteistä on,

⁷ Ks. Komission tiedonanto ”Kauppa kaikille”, alaviite 3.

⁸ Komission tiedonanto ”Joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskeva puitestrategia”, COM(2015) 80.

⁹ Komission tiedonanto ”Raaka-aineita koskeva aloite”, KOM(2008) 699.

¹⁰ Komission tiedonanto ”Kauppa kaikille”, alaviite 3, s. 12.

että hiljattain tehdyllä tietotekniikkasopimuksella (ITA2, ks. III.A.1 jakso) tulee olemaan merkittävä rooli tieto- ja viestintäteknikkatuotteita koskevien tullien poistamisessa.

Lopuksi on todettava, että **teräsalan** maailmanlaajuisen ylikapasiteetin akuutti pieneneminen on lisännyt protektionistisia toimenpiteitä alalla, erityisesti rajatoimenpiteitä (pääasiassa tulleja) sekä turvautumista kaupan suojakeinoihin, suojatoimenpiteet (ks. III.A.3 jakso) mukaan lukien. EU keskustelee myös kahdenvälisesti kumppaneidensa (erityisesti Kiinan) kanssa sekä OECD:n teräsalaan käsittelevässä komiteassa puuttuakseen ylikapasiteettiongelman perimmäisiin syihin. Koska todellisten ratkaisujen löytymiseen menee oletettavasti jonkin aikaa, tämä suuntaus todennäköisesti jatkuu viitejaksoa pidemmällekin ajalle. Tätä tukee muun muassa se, että vuoden 2016 alussa Algeriassa, joka on EU:n toiseksi suurin teräsviennin määräpaikka, otettiin käyttöön tuontilisenssijärjestelmä ja terästuotteita koskeva kiintiö.

II. JOIDENKIN EU:N KESKEISTEN TALOUSKUMPPANEIDEN YLLÄPITÄMÄT TÄRKEIMMÄT KAUPPAA JA INVESTOINTEJA KOSKEVAT ESTEET 31. JOULUKUUTA 2015

Tässä jaksossa esitetään EU:n keskeisten talouskumppaneiden käyttöön ottamia tärkeimpiä kaupan esteitä. Kuten aiemmissa TIBR-raporteissa, tässä raportissa keskitytään erityisesti Argentiinan/Brasilian (Mercosur-maat), Intian, Japanin, Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltojen toimenpiteisiin.

A. ARGENTIINA

Vaikka Argentiina on edelleen yksi niistä maista, jotka ovat vuodesta 2008 lähtien ottaneet eniten rajoittavia toimenpiteitä käyttöön, viitejakson ajalta piirtynyt kuva on rohkaiseva, sillä toimenpiteitä otettiin käyttöön vähemmän kuin aiempina viitejaksoina ja myönteistä kehitystä on tapahtunut useissa asioissa sen jälkeen, kun Argentiinan uusi hallitus astui joulukuussa 2015 virkaansa.

Kauppaa helpottaviin toimenpiteisiin kuuluu muun muassa se, että tavaroiden tuonnilta poistettiin joulukuussa 2015 ”**ennen valaehtoista tuonti-ilmoitusta**” (”DJAI”) -koskeva vaatimus (viime vuosien merkittävin kaupan este) sen jälkeen, kun WTO antoi EU:n jäsenvaltioiden ja muiden maiden vireillepanemasta asiasta päätöksen (DS438). Palvelujen osalta DJAI on kuitenkin voimassa. Tavaroiden osalta se korvattiin uudella tuonnin seurantajärjestelmällä ja lisenssivaatimuksilla (joita automaattisesti sovelletaan suurimpaan osaan tuontia, mutta harkinnanvaraisesti noin 1400 tullinimikkeeseen). Lisäksi jalkineiden ja tekstiilien tuojien on toimitettava valahtoinen ilmoitus tuotteen koostumuksesta. Komissio seuraa tiiviisti näitä uusia toimenpiteitä.

Lisäksi uusi hallitus poisti suurimman osan **valuuttasäätelyä** ja antoi peson kellua vapaasti, jotta maahan saataisiin ulkomaista valuuttaa ja investointeja.

Lisäksi hallitus poisti **vientilisenssi**järjestelmän ja suurimman osan¹¹ maatalous- ja teollisuustuotteita koskevista **vientiveroista** (EU:n talouden kannalta pitkäaikainen kysymys raaka-aineiden avoimen ja varman saannin takaamiseksi). Soijapapujen ja soijan sivutuotteiden vientiveroja vähennettiin. Lisäksi Argentiinassa muutettiin ajoneuvoihin, moottoripyöriin ja veneisiin sovellettavaa **ylellisyystuoteveroa** ja poistettiin näin tuontituotteisiin kohdistuvaa suoraa syrjintää. Muutettua veroa sovelletaan syrjimättömästi, mutta se voi silti vaikuttaa tiettyihin (kalliimpiin) tuontiautoihin enemmän kuin paikallisesti valmistettuihin autoihin.

B. BRASILIA

Brasiliassa hyväksytyjen uusien rajoittavien toimenpiteiden määrä pysyi viitejakson aikana vakaana, mutta merkittäviä esteitä on edelleen olemassa. Brasilia turvautuu edelleen yhtä paljon rajatoimenpiteisiin kuin rajantakaisiin toimenpiteisiin, erityisesti tukemalla syrjivästi monilla talouden aloilla Brasilian paikallistaloutta.

Investoinnit: tietyillä aloilla – erityisesti tiedotusvälineet ja viestintä, ilmailu-, kuljetus- ja kaivostoiminta, postipalvelut ja terveydenhuolto – sovelletaan edelleen ulkomaista omistusta koskevia rajoituksia. EU pyrkii puuttumaan näihin rajoituksiin sekä kahdensivuisesti Mercosur-maiden kanssa käytävien neuvottelujen yhteydessä että monenvälisesti.

Kotimaisuusasteesta riippuvia veroja ja tukia sovelletaan edelleen monilla aloilla, erityisesti autojen, elektroniikan, automatisoitujen koneiden ja muiden tähän liittyvien tavaroiden osalta. EU nosti WTO:ssa Brasiliaa vastaan kanteen (DS472) syrjivistä veroetuuksista auto-, elektroniikka- ja teknologia-alalla. Tätä varten muodostettiin paneeli 17. joulukuuta 2014. Tämä riita-asia on yhdistetty menettelyllisesti Japanin vireille panemaan vastaavaan asiaan (DS497). Brasilia otti heinäkuussa 2014 uudelleen käyttöön myös ”*Reintegra*” -ohjelman, joka tarjoaa vientitukia veroetuuksina niille kotimaisille yrityksille, joiden tuotannosta vähintään 50 prosenttia menee vientiin. Ohjelma kattaa nyt suurimman osan Brasilian viennistä. Komissio seuraa asiaa tiiviisti Brasilian kanssa EU:n ja Brasilian sekakomitean kauppaa käsittelevissä kokouksissa ja kiinnittää erityisesti huomiota verohyvitysten laskentamenetelmään. Lisäksi arvioidaan, onko ohjelma tukia ja tasoitustulleja koskevan WTO:n sopimuksen mukainen.

Muu verosyrjintä: Brasilia nosti kesäkuussa 2015 sosiaaliturvaverojen laskentaperustasta annetun korkeimman oikeuden päätöksen¹² jälkeen kyseisiä veroja tuontitavaroiden osalta siten, että tiettyjen tuoteryhmien (esim. lääkkeet, kosmetiikka ja renkaat) osalta korotus oli

¹¹ Merkittäviä poikkeuksia ovat soijapavut, soijan sivutuotteet ja biodiesel sekä seitsemän rautapohjaisia jätteitä ja romua koskevaa tullinimikettä.

¹² PIS (” Programa de Integração Social”) ja COFINS (” Contribuição para o Financiamento da Seguridade Social”).

suurempi, mikä johtaa tuonnin syrjivään kohteluun ja lisää markkinoiden suojaa. EU ottaa tämän edelleen esiin Brasilian kanssa.

Hankinnat: Brasilia pitää voimassa toimenpiteitä, joilla julkisissa hankintamenettelyissä tietyille kansallisille tuotteille vahvistetaan etuusmarginaalit (8–25 prosenttia, monilla eri aloilla). Komissio käsittelee tätä kysymystä hankintoja koskevan strategiansa yhteydessä.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Brasiliassa on pitkät, monimutkaiset ja arvaamattomat hyväksymismenettelyt, esimerkiksi eläinperäisten tuotteiden etikettien hyväksymisen, tarkastusten suorittamisessa tapahtuvien viiveiden ja kasvituotteiden tuholaisriskiä koskevien kalliiden analyysien osalta, jotka Brasilian toimivaltainen viranomais (MAPA) toteuttaa. Tämä on johtanut siihen, että eläin- ja kasvituotteiden markkinoille pääsyä koskevat EU:n hakemukset ovat pitkäaikaisesti ja merkittävästi ruuhkautuneet. Brasilia ei myöskään noudata kasvi- ja eläintuholaisien ja -tautien alueellistamista koskevia kansainvälisiä standardeja ja viivästyttää usein sellaisten EU:n laitosten ennakkoluettelointia, jotka haluavat viedä eläinperäisiä tuotteita Brasiliaan. Komissio ottaa nämä kysymykset säännöllisesti esiin kahdenvälisissä yhteyksissään (esim. EU:n ja Brasilian terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevan kuulemismenettelyn vuosittaisissa kokouksissa) sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevässä WTO:n komiteassa.

Kauppaa helpottavat toimenpiteet: Myönteistä on, että **viinien ja väkevien alkoholijuomien** sisäistä **verotusta** koskeva syrjivä ad rem -järjestelmä poistettiin 30. joulukuuta 2015. Muita väkeviä alkoholijuomia syrjivä viiden prosentin nimellisverokanta cachaça -juoman hyväksi säilyy edelleen, mutta EU:n ja muiden sidosryhmien esittämien vastalauseiden vuoksi ehdotukset, joiden mukaan syrintämarginaali olisi ollut korkeampi eli 13 prosenttia, hylättiin. Brasilia ilmoitti myös uudesta lainsäädännöstä, jonka pitäisi nopeuttaa ja yksinkertaistaa **etikettien hyväksymismenettelyjä** ja joka hyväksyttäneen vuonna 2016. Lisäksi se helpotti äskettäin hyväksytyyn kannustinohjelman avulla **öljyn ja kaasun etsintään** liittyviä kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia. **Terveys- ja kasvinsuojelutoimien** alalla tapahtui vuonna 2015 huomattavaa edistystä maitotuotteiden, sianlihan, kalan, hunajan, naudanlihan ja niihin liittyvien tuotteiden ja useiden kasvien ja kasvituotteiden viennissä EU:sta Brasiliaan sen jälkeen kun Brasilia ja EU sitoutuivat asiaan poliittisesti. Vaikka MAPA ei ole vielä sitoutunut tuontia ja/tai vientiä koskevaan jäsennehtyyn vuoropuheluun (oikeudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden luettelointi ja aikataulut kaikkien vireillepantujen ja odottavien markkinoille pääsyä koskevien hakemusten sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevien kysymysten ratkaisemiseksi), MAPA ilmoitti myös markkinoiden avaamisesta uusien tuotteiden osalta, vuosiksi 2015 ja 2016 suunnitelluista tarkastuksista useissa EU:n jäsenvaltioissa ja sitoutui käsittelemään järjestelmään liittyviä kysymyksiä sekä jäljellä olevien hakemusten pitkää luetteloa.

C. KIINA

Kiinassa otettiin viitejakson aikana uusia rajoittavia toimenpiteitä käyttöön enemmän kuin missään muussa maassa, huolimatta siitä, että Kiina on sitoutunut lisäämään yksityisen sektorin, myös ulkomaisten yritysten, markkinoille pääsyä¹³. Suurin osa uusista toimenpiteistä on rajantakaisia toimenpiteitä, jotka koskevat erityisesti palveluja ja investointeja.

EU:n yritykset kohtaavat edelleen lukuisia esteitä Kiinassa, mukaan lukien paikalliseen kumppaniin liittyvät vaatimukset, markkinoille pääsyä koskevat rajoitukset, hyväksymismenettelyt, teknologian siirto sekä sijoittautumisen jälkeiset syrjivät käytännöt, esimerkiksi teknisten määräysten ja standardien alalla.

Kansalliset turvallisuusvaatimukset: Monet uusista toimenpiteistä on otettu käyttöön näennäisesti ”**kansallisen turvallisuuden**”, myös kyberturvallisuuden, perusteella. Esimerkkeinä voidaan mainita kansallinen turvallisuuslaki, terrorismintorjuntalaki, kyberturvallisuutta koskeva lakiesitys, ulkomaisten valtiosta riippumattomien järjestöjen hallintoa koskeva lakiesitys ja toimenpiteet, joita on toteutettu ”turvallisen ja valvottavissa olevan tieto- ja viestintätekniikan” yhteydessä (pankki- ja vakuutusala). Suuri osa tästä lainsäädännöstä ylittää keskeiset kansallisen turvallisuuden intressit, sisältää oikeudellista epävarmuutta lisääviä laajoja ja epäselviä määritelmiä kansallisesta turvallisuudesta ja velvoittaa yritykset luovuttamaan arkaluonteisia tietoja viranomaisille. Tällaisen lainsäädännön riskinä on, että se aiheuttaa yleisesti tarpeettomia rajoituksia kaupalliseen toimintaan. Tämä on ristiriidassa Kiinan kommunistisen puolueen kolmannessa yleiskokouksessa tekemän ”*ennakoitavissa olevia ja avoimia investointiedellytyksiä*” koskevan sitoumuksen kanssa ja voi mahdollisesti vähentää kauppaa, investointeja ja innovointia Kiinassa.

EU on toistuvasti ottanut nämä kysymykset kahdenvälisesti esiin Kiinan kanssa ja kommentoinut mainittua lainsäädäntöä julkisten kuulemisten aikana. Tällä näyttää olleen vaikutusta sikäli, että pankkialan turvallista tieto- ja viestintätekniikkaa koskevia suuntaviivoja on lykätty. Edellä mainitut huolenaiheet ovat kuitenkin edelleen olemassa, ja komissio seuraa tilannetta tarkasti.

Investoinnit: Edistyminen **suorilta ulkomaisilta investoinneilta (FDI)** suljettujen alojen avaamisessa on edelleen hidasta. Rajoituksiin sisältyy yhteisyrityksiin liittyviä vaatimuksia, teknologian siirtoon ja kotimaisuusasteeseen liittyviä rajoituksia sekä hallinnollista ennakkohyväksyntää koskevia vaatimuksia. Vuonna 2015 julkaistu ehdotus ”ulkomaisia investointeja koskevaksi laiksi” sisältää joitakin myönteisiä osatekijöitä, mutta myös tiukennuksia kansallisen turvallisuustilanteen arviointiin. Lisäksi siinä edellytetään, että tietyn kynnsarvon ylittävät investoinnit on hyväksyttävä etukäteen. Alat, joilla ulkomaisia

¹³ Kiinan kommunistisen puolueen keskuskomitean 18. kansalliskokouksen kolmas yleiskokous pidettiin marraskuussa 2013. Siinä päätettiin Kiinan poliittinen suunta vuoteen 2020 asti.
http://www.china.org.cn/china/third_plenary_session/2014-01/16/content_31212602.htm

investointeja on erityisesti rajoitettu, näyttävät pysyneen pitkälti muuttumattomina, ja joillakin aloilla on otettu käyttöön uusia rajoituksia. Kiina ilmoitti lokakuussa 2015 **maanlaajuisesta ”negatiivista luetteloa” koskevasta järjestelmästä**, jossa esitetään kaksi luetteloa aloista, joilla investointi on kiellettyä tai rajoitettua: yksi luettelo, joka koskee kotimaisia sijoittajia (ja ulkomaisia sijoittajia sellaisilta lainkäyttöalueilta, joilla on investointisopimus Kiinan kanssa), ja toinen luettelo, joka koskee muita ulkomaisia sijoittajia. Järjestelmän on tarkoitus olla yksinkertaisempi ja avoimempi, sillä luettelon ulkopuolisilla aloilla ei periaatteessa pitäisi edellyttää investointien ennakkohyväksyntää. Järjestelmä on kuitenkin vielä pantava täytäntöön ja on silti edelleen syrjivä. Lisäksi kansallista turvallisuutta koskevat näkökohdat voidaan asettaa etusijalle.

Meneillään olevissa investointisopimusta koskevissa EU:n ja Kiinan välisissä neuvotteluissa keskitytään pääasiassa investointimarkkinoille pääsyä ja -suoja koskeviin asioihin, joihin sisältyy myös sääntely-ympäristön parantaminen. Vuonna 2015 neuvottelut eivät vielä olleet edenneet alakohtaiselle tasolle.

Hankinnat: EU kannustaa edelleen Kiinaa tehostamaan mahdollisuuksia päästä sen markkinoille pitäen silmällä liittymistä WTO:n GPA-sopimukseen ja Kiinan lainsäädännön saattamista sen mukaiseksi. Kiina esitti joulukuussa 2014 tarkistetun esityksen julkisia hankintoja koskevasta sopimuksesta (GPA). EU panee tyytyväisenä merkille kattavuuden osalta tapahtuneen edistymisen keskushallintoa alemmalla tasolla, mutta merkittäviä parannuksia tarvitaan vielä, erityisesti valtio-omisteisten yritysten kattavuuden osalta.

Teollis- ja tekijänoikeudet: Komissiolla on edelleen huomattavia huolenaiheita patentoitavuusvaatimusten, vilpillisessä mielessä tehtyjen tavaramerkkihakemusten, liikesalaisuuksien suojelun sekä ulkomaisia oikeuksien haltijoita vastaan vireille pantujen kilpailuasioiden osalta. Kiinan hallinnollinen ja oikeudellinen täytäntöönpanojärjestelmä on edelleen ongelmallinen, erityisesti ulkomaisten yritysten kannalta. Sähköisen kaupankäynnin alustat ovat osaltaan pahentaneet Kiinassa esiintyviä vakavia väärentämiseen liittyviä ongelmia. Kaikki nämä kysymykset on otettu Kiinan kanssa kahdenvälisesti esille, erityisesti vuosittain käytävän EU-Kiina vuoropuhelun aikana ja puolivuositain kokoontuvan työryhmän kokouksissa.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Kiinan markkinat ovat edelleen hyvin tärkeä EU:n maatalouselintarvikkeiden vientikohde, joka tarjoaa valtavan kasvupotentiaalin. EU:n yritykset kohtaavat Kiinassa monia terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviä tuontitoimenpiteitä, vaikka EU:n elintarviketurvallisuutta koskevat standardit ovat hyvin tiukat. Tähän sisältyy liian raskaita hyväksyntämenettelyjä, jotka joissakin tapauksissa (erityisesti liha) aiheuttavat vuosia kestäviä viivästyksiä; maanlaajuiset kiellot ilman tieteellisiä perusteita (esimerkiksi yli 15 vuotta kestänyt kiello tuoda naudanlihaa useimmista EU:n jäsenvaltiosta, väitetysti BSE-taudin vuoksi); kansainvälisten standardien noudattamatta jättäminen; maanlaajuiset kiellot tärkeimpien tautien (esim. lintuinfluenssa ja afrikkalainen sikarutto) puhkeamisen jälkeen, mikä on ristiriidassa alueellistamista koskevien

kansainvälisten sääntöjen kanssa. Lisäksi Kiina laati vuonna 2015 uudelleen elintarviketurvallisuuslainsäädäntönsä, erityisesti maitotuotteiden tuonnin osalta. Komissio on tehnyt kyseisiin täytäntöönpanoa koskeviin sääntöehdotuksiin huomautuksia, joilla se pyrkii estämään tarpeettomia rajoituksia. Terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty useissa kahdenvälisissä vuoropuheluissa.

Kaupan tekniset esteet: **Lääkinnällisten laitteiden ja lääkkeiden** alalla Kiinan sääntelyjärjestelmä olisi yhdenmukaistettava kansainvälisten standardien kanssa klinisten tutkimusten ja rekisteröintivaatimusten kaltaisten kysymysten osalta. Uusien **kosmeettisten** ainesosien rekisteröintiprosessia olisi myös parannettava ja rajattava se riskialttiisiin ainesosiin. Myönteistä on, että kosmeettisten valmisteiden tarroilla merkitsemisen osalta (ns. ”tarran lisääminen”) Kiina on keskeyttänyt toimenpiteen, jonka tarkoituksena oli kieltää tarran lisääminen. Komissio käsittelee näitä kysymyksiä kahdenvälisen kauppaa koskevien vuoropuhelujen ja alakohtaisten teknisten vuoropuhelujen yhteydessä.

D. INTIA

Intia on edelleen yksi niistä neljästä maasta, joissa on eniten uusia rajoittavia toimenpiteitä.

Tullit: Intia **nosti** useiden tuotteiden, kuten tieto- ja viestintäteknikan, terästuotteiden ja moottoriajoneuvojen, **tulleja**. Tieto- ja viestintäteknikan osalta Intia ottaa tehostetusti käyttöön 10 prosentin tullin neljässä tieto- ja viestintäteknikan tuotteiden ryhmässä väittäen, että ne eivät kuulu informaatioteknologiasopimukseen 1 (ITA1). Komissio on ottanut asian Intian kanssa säännöllisesti esille, myös EU:n ja Intian tieto- ja viestintäteknikkaa käsittelevässä työryhmässä sekä kaupan alakomiteassa, ja EU:n edustustoon Delhiin on perustettu markkinoille pääsyä käsittelevä ryhmä (EU, jäsenvaltiot ja sidosryhmät yhdessä edustettuina), jonka tehtävänä on seurata tiiviisti tieto- ja viestintäteknikkaan liittyviä kysymyksiä. Teräksen osalta Intia otti käyttöön väliaikaisen 20 prosentin suojatullin, nosti tiettyjen terästuotteiden tulleja ja laajensi Intian kansallisen standardointijärjestön (*Bureau of Indian Standards, BIS*) pakollista sertifiointia (ks. jäljempänä TBT). Intia pyrkii näin mahdollisesti rajoittamaan maailmanlaajuisen ylikapasiteetin kielteisiä vaikutuksia.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Intian vaatimukset vaikuttavat suhteettomilta ja poikkeavat usein kansainvälisistä standardeista. Tämä koskee **eläinten ja eläintuotteiden** (erityisesti naudan siemennesteen ja sianlihan), **kasvien ja kasvituotteiden, jalostettujen elintarvikkeiden ja alkoholijuomien** vientiä EU:sta. Intia tarkastelee parhaillaan huomautuksia, joita EU:n yritykset ja viranomaiset ovat tehneet sen alkoholijuomia koskevaan vuoden 2015 asetusluonnokseen, ja toimivaltainen viranomainen (FSSAI) on hyväksynyt vuoropuhelun EU:n kanssa ja suostunut tapaamaan Euroopan teollisuuden edustajia.

Lisäksi Intia rajoitti syyskuussa 2015 **omenoiden** tuonnin yksinomaan Mumbain satamaan, mikä lisää lopulliseen määräpaikkaan pääsystä EU:n viejille koituvia kustannuksia. Lopulta

Intia poisti tämän toimenpiteen tammikuussa 2016 sen jälkeen, kun EU oli ottanut kysymyksen esiin sekä kahdenvälisesti että WTO:n komiteoissa.

Kaupan tekniset esteet: Tieto- ja viestintätekniikkaan, terästuotteisiin sekä renkaiisiin vaikuttavat edelleen kohtuuttomat vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevat vaatimukset, jotka eivät näytä olevan WTO:n kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaisia. Erityisesti ehdotettu **televerkkojen verkkoelementtien** pakollinen maansisäistä turvallisuutta koskeva testaus ja sertifiointi (lykätty huhtikuuhun 2016) herättää kysymyksiä testausmenetelmistä, kustannuksista ja viivästymisistä. Lisäksi Intian kansallisen standardointijärjestön (*Bureau of Indian Standards, BIS*) 15:tä **terästuotetta** koskeva pakollinen sertifiointijärjestelmä laajennettiin koskemaan 21:tä muuta terästuotetta ja kolmea ruostumattomasta teräksestä valmistettua tuotetta, mikä aiheuttaa lisärasitteita EU:n terästeollisuudelle pitkien ja vaivalloisten vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen ja tehtaalla tapahtuvien tarkastusten vuoksi. **Renkaiden** osalta merkintään liittyvät maksut ja pankkitakausta koskevat vaatimukset ovat edelleen keskeisiä esteitä EU:n viejille. Intian paikallisen standardointijärjestön uudessa **autojen ja henkilöautoihin** tarkoitettujen **ilmarenkaiden** sertifiointitestauksessa ja -tarkastuksessa otetaan käyttöön myös ”valvontayksikön” käsite (5000 saman rengasperheen rengasta) ja edellytetään joka kymmenennen valvontayksikön testaamista. Tämä merkitsee parannusta verrattuna aiempaan vaatimukseen, jonka mukaan kaikenkokoisille Intiaan tuoduille renkaille on kolmen kuukauden välein tehtävä tuotannon vaatimustenmukaisuuden testi (COP), mutta se on silti suuri rasite. EU on ottanut tämän Intian kanssa esille ja pyytänyt ilmoittamaan toimenpiteestä WTO:lle. Vuonna 2015 EU:n yritykset kohtasivat kaupan teknisiä esteitä myös Intian **vähittäis- ja vakuutuspalvelujen** vapauttamista koskevan uudistuksen täytäntöönpanon yhteydessä sekä **alkoholijuomien** markkinoinnin ja merkintöjen yhteydessä.

Komissio tuo tällaisia tullien ulkopuolisia toimenpiteitä koskevia asioita säännöllisesti esiin WTO:n kaupan teknisiä esteitä ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevissä komiteoissa, kahdenvälisesti asianomaisissa EU ja Intian välisissä työryhmissä ja EU:n ja Intian välisessä kauppaa käsittelevässä alakomiteassa. Lisäksi vuoropuhelu on tiivistä EU:n jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa sekä Delhissä että Brysselissä.

Hankinnat: Kotimaassa valmistettujen elektroniikkatuotteiden osalta julkisissa hankinnoissa käyttöön otetun, markkinoille pääsyyn liittyvän etuuskohtelun täytäntöönpanossa ei voida ilmoittaa tapahtuneen merkittävää edistystä.

Teollis- ja tekijänoikeudet: **Tehokas patenttisuoja** Intiassa on edelleen vaikeaa. Tähän ovat syynä rajoittavat patentoitavuuskriteerit, kuten ”keksinnöllisyyden” liikaa rajoittava määritelmä, jolla aikaisempiin tuotteisiin perustuvilta innovatiivisilta lääkkeiltä voidaan evätä patenttisuoja, minkä lisäksi pakkolisenssin myöntämiskriteerit sekä patenttien mitättömäksi julistamiskriteerit ovat erittäin laajat ja patenttien täytäntöönpanossa on vaikeuksia. Tämä koskee lääkkeitä, kemikaaleja ja muita aloja, joilla paikallista innovointia pyritään

edistämään. Intia on toistaiseksi torjunut EU:n pyynnöt (vuoden 2005 erityissopimuksen mukaisesta) säännöllisestä teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevästä vuoropuhelusta, mutta komissio tuo huolensa edelleen esiin muiden kahdenvälisen yhteyksien kautta, mukaan lukien EU:n ja Intian välinen kauppaa käsittelevä alakomitea.

Investoinnit: **Usean tuotemerkin vähittäiskauppaan** tehtävien investointien osalta Intian uusi hallitus ei ole peruuttanut ulkomaisia suoria investointeja koskevaa nykyistä 51 prosentin kattoa (huolimatta vaalien aikana antamastaan ilmoituksesta sulkea kyseinen vähittäiskaupan osa ulkomaisilta suorilta investoinneilta), vaan jätti täytäntöönpanon kunkin yksittäisen Intian osavaltion harkintaan, varmistamatta sitä keskushallinnosta. Käytännössä tämä rajoittaa EU:n investointeja useimmissa Intian osavaltioissa. Myönteistä on, että **yhden tuotemerkin vähittäiskaupassa** 30 prosentin kotimaisuusastetta suorien ulkomaisten investointien (FDI) osalta (saavutettava viiden vuoden kuluessa suorien ulkomaisten investointien ensimmäisestä erästä) lievennettiin marraskuussa 2015 siten, että 30 prosentin kotimaisuusastetta sovelletaan viiden vuoden ajan toiminnan aloittamisesta. Ilmoitustekstissä lukee tällä hetkellä, että 30 prosentin kotimaisuusaste olisi saavutettava heti liiketoimintaa aloitettaessa, mutta toimivaltainen ministeriö on luvannut korjata tämän. Lisäksi EU:n ja asianomaisten Intian viranomaisten käymien säännöllisten keskustelujen ansiosta yhden tuotemerkin vähittäismyyjät saavat marraskuusta 2015 harjoittaa myyntiä verkossa.

E. JAPANI

EU pyrkii ratkaisemaan Japanin kanssa käytävien laaja-alaista vapaakauppasopimusta koskevien neuvottelujen yhteydessä useita pitkäaikaisia markkinoille pääsyn esteitä (tullevia ja muita tullien ulkopuolisia esteitä eli kaupan teknisiä esteitä ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia sekä julkisiin hankintoihin liittyviä rajoituksia). Joitakin konkreettisia tuloksia on jo saatu:

Tullien ulkopuoliset toimenpiteet: Joitakin kaupan teknisiä esteitä/terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviä esteitä (luomuelintarvikkeet ja alkoholin tukkumyyntiluvat) on jo ratkaistu. Joissakin muissa esteissä, joiden osalta Japani sitoutui neuvotteluiden ensimmäisen vuoden aikana toimimaan, on edistytty merkittävästi. Tämä koskee myös **kansainvälisten standardien** hyväksymistä (esim. lääkkeet, elintarvikelisiäaineet, lääkinnällisten laitteiden lupamenettelyt ja UNECE-standardeihin perustuvat autoteollisuuden standardit). Lisäksi Japani oli poistanut 31. joulukuuta 2015 mennessä neljältä EU:n jäsenvaltiolta (väitetysti BSE-riskiin perustuvan) pitkäaikaisen **naudanlihaa** koskevan kiellon ja hakemusmenettelyt kolmen muun jäsenvaltion kanssa olivat pitkälle edistyneet. Parhailaan käydään myös neuvotteluja tietyistä EU:n jäsenvaltioista tuotaviin sianlihaan ja sianlihatuotteisiin sovellettavista tuontirajoituksista, joita Japani pitää edelleen voimassa.

Neuvotteluja tullien ulkopuolisista toimenpiteistä jatketaan Japanille joulukuussa 2014 toimitetun toisen luettelon perusteella. Kyseinen luettelo sisältää useita ratkaisematta olevia terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviä toimenpiteitä, kuten elintarvikelisiäaineiden hyväksymisen. Muita mahdollisia tullien ulkopuolisia toimenpiteitä käsitellään myös

vapaakauppasopimuksen yksittäisissä luvuissa, esimerkiksi tukia, joita koskevia sääntöjä käsitellään kilpailua koskevassa luvussa.

Hankinnat: EU neuvottelee myös Japanin julkisten hankintojen markkinoiden avaamisesta laajemmin, Japanin rautatiemarkkinat mukaan lukien. Keskusteluissa, jotka koskevat nk. ”yhden vuoden pakettia”, Japani on jo toteuttanut konkreettisia toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään Japanin rautateiden hankintamarkkinoiden avoimuutta. Neuvotteluja jatketaan, ja tällä hetkellä tavoitteena on parantaa EU:n yritysten markkinoille pääsyä, erityisesti puuttamalla ns. operatiiviseen turvallisuuslausekkeeseen, jonka Japani voi välttääkseen julkisia hankintamenettelyjä ottaa käyttöön.

F. VENÄJÄ

EU:n Venäjää koskevassa kauppapolitiikassa keskitytään ratkaisemaan useita kauppaa rajoittavia toimenpiteitä, joita Venäjä on äskettäin ottanut käyttöön ja joista eräät rikkovat sen WTO:n kanssa tekemiä sitoumuksia. Venäjä otti viitejakson aikana Kiinan jälkeen eniten uusia rajoittavia toimenpiteitä käyttöön turvautuen pääasiassa suoraan rajoilla toteutettaviin toimenpiteisiin.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Venäjä otti viitejakson aikana käyttöön kymmenen uutta terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyvää tuontikieltoa. EU:lla on parhaillaan WTO:ssa käsiteltävänä EU:sta peräisin olevien elävien sikojen, sianlihan ja tiettyjen sianlihatuotteiden tuontirajoituksia koskeva kanne Venäjää vastaan (DS 475). Venäjä otti 7. elokuuta 2014 poliittisista syistä käyttöön uuden EU:n maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevan kiellon, jota sovelletaan niihin maihin, EU-maat mukaan lukien, jotka ovat Ukrainan kriisin yhteydessä ottaneet käyttöön Venäjän vastaisia pakotteita. EU:n viennille tästä aiheutuneet kokonaistappiot ovat osittain korvautuneet Kiinaan, Etelä-Koreaan, Hongkongiin, Turkkiin ja Yhdysvaltoihin suuntautuvan viennin kasvulla. Eräät jäsenvaltiot ja alat ovat kuitenkin kärsineet pahasti (esim. maitotalousala Suomessa ja Baltian maissa).

Tullit: Venäjän paperi- ja paperituotteisiin, kodinkoneisiin (kuten jääkaappeihin) ja palmuöljyyn kohdistamat tullit näyttäisivät rikkovan Venäjän WTO:n kanssa tekemiä sidottua tullia koskevia sitoumuksia. EU nosti 31. lokakuuta 2014 WTO:ssa kanteen kyseisiä tulleja vastaan (DS485). Lisäksi se nosti 15. syyskuuta 2014 WTO:ssa kanteen (DS479) Venäjän perimästä laittomasta polkumyyntitullista, joka kohdistuu Saksasta ja Italiasta peräisiin oleviin kevyisiin hyötyajoneuvoihin.

Kaupan tekniset esteet: Jotkin venäläiset tekniset määräykset, joita nyt on hyväksytty Euraasian talousunionin tasolla, sisältävät vaatimustenmukaisuuden arviointivaatimuksia, jotka aiheuttavat liiallista rasitetta, eivätkä ole kansainvälisten standardien mukaisia. Komissio on erityisen huolestunut kahdesta asiasta: alkoholijuomien turvallisuutta koskevasta teknisestä asetusehdotuksesta (erityisesti sen olutta, viiniä ja väkeviä alkoholijuomia koskevasta säännöksistä) ja lapsille ja nuorille tarkoitettuja tuotteita koskevan asetuksen muutosehdotuksista. Komissio on esittänyt näitä kahta asetusta koskevat huolensa

kahdenvälisesti ja WTO:n kaupan teknisiä esteitä käsittelevässä komiteassa sekä pyytänyt Venäjää varmistamaan, että valmistajille jätetään ennen niiden voimaantuloa riittävästi aikaa sopeutua.

Tuet: Venäjä hyväksyi useita **syrjiviä tukiohjelmiä**, joilla suositaan venäläisiä tuottajia, erityisesti autoteollisuudessa (tuet, joihin liittyy kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia) ja siten, että maatalalaitteiden ja maatalouskoneiden tuottajille myönnetään tukia kotimaisuusastetta koskevien edellytysten nojalla. Tämä haittaa EU:ssa toimivia autojen ja maatalouskoneiden (erityisesti leikkuupuimurien) viejiä, jotka ovat erittäin kiinnostuneita Venäjän markkinoista. Komissio on käsitellyt tätä aihetta useaan otteeseen sekä kahdenvälisesti että WTO:n komiteoissa.

Hankinnat: Venäjä hyväksyi viitejakson aikana **alakohtaisia toimenpiteitä**, jotka rajoittavat muiden kuin venäläisten yritysten pääsyä julkisten hankintojen markkinoille. Venäjä ei ole allekirjoittanut GPA-sopimusta, mutta tämä toimenpiteiden sarja saattaa viime kädessä kääntyä taloudellisesti tarkoitustaan vastaan. Venäjä on myös hyväksynyt lainsäädäntöä, jolla pyritään virallistamaan politiikkaa, jolla **venäläisille tavaroille annetaan etusija** Venäjän valtio-omisteisten yritysten hankinnoissa ja erilaisissa investointihankkeissa (myös yksityisten yritysten kanssa), joissa valtion osallistuminen on vähintään 10 prosenttia.

G. YHDYSVALLAT

Yhdysvaltojen osalta markkinoille pääsyn esteitä käsitellään pääasiassa meneillään olevissa kauppaja- ja investointikumppanuutta koskevissa TTIP-neuvotteluissa.

Hankinnat: Eniten hankintoja koskevia uusia rajoituksia on Venäjän jälkeen viitejakson aikana ottanut käyttöön Yhdysvallat. ”Osta amerikkalaista” -rajoitukset liittovaltion, osavaltion ja paikallishallinnon tasolla kattavat edelleen suuren osan julkisista hankinnoista.

Teollis- ja tekijänoikeudet: EU:n yrityksillä on vaikeuksia teollis- ja tekijänoikeuksien suojelussa, erityisesti EU:n maantieteellisten merkintöjen yhteydessä viini-, juusto- ja liha-alalla.

Kaupan tekniset esteet/terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Yhdysvallat pitää edelleen yllä useita pitkäaikaisia kaupan teknisiä esteitä (kuten kolmannen osapuolen toteuttama sertifiointi tai paikallista standardia koskevat vaatimukset tietyillä aloilla, erityisesti insinööritieteissä) sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevia tuontirajoituksia lihan (lampaat, nauta, vuohet) ja munatuotteiden osalta. Lisäksi EU:n yritysten tiettyjen eläin- ja kasvuotteiden tuontia koskevien hakemusten käsittely viivästyy edelleen kohtuuttomasti.

TTIP-neuvottelut tarjoavat erinomaisen tilaisuuden poistaa nämä rajoitukset, parantaa EU:n maantieteellisten merkintöjen suojaa Yhdysvalloissa ja sitouttaa maa käsittelemään terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviä hakemuksia nopeammin.

Tuet: EU nosti viitejakson aikana WTO:ssa uuden kanteen Yhdysvaltoja vastaan, joka koski Boeingille myönnettyjä tukia (DS487).

III. EU:N STRATEGIA KAUPPAA JA INVESTOINTEJA KOSKEVIEN ESTEIDEN POISTAMISEKSI

A. USEANKESKISET JA MONENVÄLISET KAUPPAA KOSKEVAT NEUVOTTELUT JA KAUPAN KEHYS

1. Useankeskiset ja monenväliset kauppaa koskevat neuvottelut

Kauppaa koskevien rajoitusten määrä kasvaa maailmanlaajuisesti jatkuvasti ja niiden vähäinen purkaminen, kuten edellä kuvataan, lisää tarvetta luoda vahva ja monenvälinen kaupan kehys, jolla tällaisiin protektionistisiin toimiin voidaan tehokkaasti puuttua. Sen vuoksi EU kannattaa edelleen voimakkaasti monenvälistä kauppaa koskevan asialistan ja riidanratkaisujärjestelmän edistämistä, jotka ovat edelleen EU:n kauppapolitiikan kulmakiviä¹⁴.

Tässä yhteydessä **WTO:n ”Nairobien paketti”**, josta sovittiin 15.–18. joulukuuta 2015 pidetyssä WTO:n 10. ministerikokouksessa (”MC10”) sisälsi erittäin merkittäviä toimia, joilla pyritään varmistamaan, että kauppa olisi maailmanlaajuisesti reilumpaa ja että kehitystä tuettaisiin. Sopimukseen päästiin muun muassa siitä, että **tukia ja muita maatalousvientä epäreilulla tavalla tukevia järjestelmiä poistetaan**; varmistetaan kehitysmaiden elintarvikeavun antaminen tavalla, joka ei vääristä paikallisia markkinoita; pyritään yksinkertaistamaan edellytyksiä, joita köyhimpien maiden viejien on täytettävä, jotta niiden tuotteet hyötyisivät kauppasopimuksista (alkuperäsäännöt), ja annetaan köyhimpien maiden yrityksille enemmän mahdollisuuksia tarjota palveluja muissa WTO:n jäsenmaissa. Erityisesti vähiten kehittyneitä maita koskevissa asioissa saadut tulokset sekä Afganistanin ja Liberian liittymistä koskevat päätökset osoittivat, että WTO kiinnittää huomiota heikoimmassa asemassa olevien jäsentensä tarpeisiin. Lisäksi MC10 johti **informaatioteknologiasopimukseen (ITA2)**, jolla poistetaan tullit yli 200:lta korkean teknologian tuotteelta (myös puolijohteet, lääkinnälliset laitteet, pelikonsolit ja GPS-laitteet) ja laajennetaan vuoden 1996 ITA kattamaan 1,3 biljoonaa euroa maailmankaupassa.

EU ratifioi 5. lokakuuta 2015 **kaupan helpottamista koskevan WTO:n sopimuksen (TFA)**, joka on 1990-luvulta asti tarkasteltuna tärkein monenvälinen kauppasopimus. Kaupan helpottamista koskevan sopimuksen on tarkoitus merkittävästi yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa tullimenettelyjä eri puolilla maailmaa. Tämän pitäisi auttaa erityisesti pieniä ja

¹⁴ Ks. Komission tiedonanto: ”Kaikkien kauppa”, alaviite 3, s. 27–29.

keskisuuria yrityksiä saamaan uusia vientimahdollisuuksia. Lisäksi sen pitäisi merkittäväällä tavalla lisätä kehitysmaiden osallistumista globaaleihin arvoketjuihin.¹⁵

Palvelukauppasopimusta (TiSA) koskevat usean keskeisen tason neuvottelut ovat edistyneet hyvin, ja niiden odotetaan vuonna 2016 nopeutuvan. Palvelukauppasopimuksesta (TiSA) neuvotellaan parhaillaan 23:n sellaisen WTO:n jäsenen (EU mukaan lukien) kanssa, joiden osuus maailman palvelukaupasta on 70 prosenttia. Palvelukauppasopimuksen tavoitteena on vapauttaa palvelukauppa GATS-sopimusta laajemmin aloilla, joita ovat muun muassa lisensointi, rahoituspalvelut, televiestintä, sähköinen kaupankäynti, meriliikenne ja ulkomaille muuttavien ammattiharjoittajien tilapäisesti tarjoamat palvelut. Palvelujen osuus EU:n bruttokansantuotteesta ja työllisyydestä on noin 70 prosenttia, ja ne ovat yhä tärkeämpi osa kansainvälistä kauppaa. Palvelukauppasopimuksella on mahdollista edistää merkittävästi EU:n yritysten harjoittamaa palvelujen vientiä.

EU ja 16 muuta WTO:n jäsentä ovat heinäkuusta 2014 alkaen lisäksi neuvotelleet sopimuksen ympäristöhyödykkeiden maailmankaupan vapauttamisesta (**Ympäristöhyödykkeitä koskeva sopimus** (EGA)), jolla pyritään poistamaan kaupan ja investointien esteitä siltä osin kuin on kyse tavaroista, palveluista ja tekniikoista, joilla ympäristön suojelemista tai parantamista voidaan edistää. Tällä hetkellä keskusteluissa keskitytään tullien poistamiseen useilta ympäristöhyödykkeiltä. EU pyrkii lisäksi sisällyttämään sopimukseen ympäristöhyödykkeiden vientiin liittyvät palvelut (esim. tuuliturbiinien korjaus ja huolto) sekä puuttumaan tullien ulkopuolisiin kaupan esteisiin, kuten kotimaisuusastetta koskeviin vaatimuksiin tai investointirajoituksiin. EU on ympäristöhyödykkeiden viennissä ja tuonnissa markkinajohtaja, joten ympäristöhyödykkeitä koskeva sopimus voi tarjota EU:n yrityksille huomattavia mahdollisuuksia.

Tarkistettu **GPA-sopimus** tuli voimaan 6. huhtikuuta 2014. Ratifiointiprosessin jatkuessa keskustelut uusien jäsenten liittymisestä sopimukseen jatkuvat, etenkin Kiinan ja Australian osalta. EU osallistuu näihin keskusteluihin tarkoituksenaan varmistaa mahdollisimman laaja kattavuus.

Lisäksi komissio antoi 29. tammikuuta 2016 muutetun ehdotuksen ”**kansainvälisten julkisten hankintojen välineestä**”¹⁶, jolla julkisten hankintamarkkinoiden avaamista kaikkialla maailmassa voidaan edistää. Vaikka EU on avoin talous, monet EU:n tärkeimmistä kauppakumppaneista noudattavat rajoittavia käytäntöjä, joilla ne syrjivät EU:n yrityksiä. Viitejakson aikana hyväksyttiin taas useita tällaisia toimenpiteitä (ks. I.B.1. jakso, c alakohta). Ehdotetun uuden välineen avulla komission olisi mahdollista aloittaa julkiset tutkimukset

¹⁵ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1374>

¹⁶ Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kolmansien maiden tavaroiden ja palvelujen pääsystä unionin sisämarkkinoille julkisten hankintojen alalla sekä unionin tavaroiden ja palvelujen kolmansien maiden julkisten hankintojen markkinoille pääsyä koskevia neuvotteluja tukevista menettelyistä, COM(2016)34 final, 29.1.2016.

tapauksissa, joissa EU:n yritysten väitetään kohtaavan syrjintää kolmansien maiden julkisten hankintojen markkinoilla. Jos vahvistetaan, että kyseessä on syrjintä, komissio voisi pyytää kyseistä maata ryhtymään neuvotteluihin sen julkisten hankintojen markkinoiden avaamiseksi. Jos tämä ei onnistu, asianomaisesta maasta tulevien yritysten tarjouksiin voitaisiin EU:n tarjouskilpailuissa soveltaa hinnanoikaisumekanismia, jolloin muilta kolmansilta maista ja EU:n yrityksiltä peräisin oleville tarjouksille annettaisiin kilpailuetua. Ehdotusta käsiteltiin neuvostossa vuoden 2015 lopussa. Se on tarkoitus hyväksyä tavallista lainsäätämisympäristöstä (yhteispäätösprosessi) noudattaen.

2. WTO:n komiteat ja riitojenratkaisumenettelyt

EU on edelleen aktiivisimpia WTO:n jäseniä kaupan teknisiä esteitä, terveys- ja kasvinsuojelutoimia, tasoitustulleja, tuontilupamenettelyjä ja kauppaan liittyviä investointitoimia käsittelevissä WTO:n komiteoissa. Nämä komiteat ovat tehokkaita foorumeita, joilla tuodaan esille EU:n huolenaiheita, tiedotetaan, lisätään tietoisuutta ja luodaan yhteyksiä muihin WTO:n jäseniin, joita asia koskee, ja joilla ratkaistaan erilaisia asioita tai tarvittaessa valmistellaan maaperää tuleville täytäntöönpanotoimille.

WTO:n riitojenratkaisumenettely on edelleen paras vaihtoehto, kun muut täytäntöönpanovälineet ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Vaikka tällaiset menettelyt kestävät varsin kauan ja vievät huomattavia resursseja, niiden avulla voidaan puuttua merkittäviin esteisiin järjestelmällisesti sekä lisätä oikeusvarmuutta pitkällä aikavälillä.

Viitejaksolla EU käynnisti kaksi WTO:n riitojenratkaisumenettelyä: yhden Venäjää vastaan tulleista (DS485) ja yhden Yhdysvaltoja vastaan Boeingille myönnettyistä tuista (DS487). Lisäksi on perustettu WTO:n paneelija Brasiliasta koskevassa riita-asiassa, joka koskee autojen, elektroniikan ja automatisoitujen tavaroiden kotimaisille tuottajille myönnettäviä veroetuuksia (DS472) ja kahdessa Venäjää koskevassa riita-asiassa, jotka koskevat sikojen ja sianlihan tuontia koskevia tiettyjä toimenpiteitä (DS475) ja kevyiden hyötyajoneuvojen polkumyyntitulleja (DS479). Lisäksi menettely on saatu päätökseen Argentiinan tuontirajoituksia koskevassa tärkeässä riita-asiassa (DS438), jossa tulos oli EU:n kannalta myönteinen (ks. osa II). Toinen tärkeä esimerkki EU:n käynnistämästä ja sen kannalta myönteisesti päättyneestä riita-asiasta (DS 432) koskee Kiinan harvinaisille maametalleille asettamia vientirajoituksia, kun Kiina tammi- ja huhtikuussa 2015 päätti riitojenratkaisuelimen elokuussa 2014 antaman päätöksen mukaisesti poistaa vientikiintiönsä ja vastaavasti vientitullinsa.

3. Kaupan suojauskeinot

Kaupan suojauskeinojen käyttöön (polkumyynti, tasoitustullit ja suojauskeinot) sovelletaan WTO:n sääntöjä. Tällaiset toimenpiteet eivät sisälly tähän kertomukseen mahdollisesti protektionistisina, koska niiden tavoitteena on selvästi korjata kilpailuvastaisen toiminnan

seurauksia tai reagoida vahinkoa aiheuttavan tuonnin äkilliseen kasvuun. EU:ta tai sen jäsenvaltioita vastaan suunnattujen voimassa olevien kaupan suojatoimien lukumäärä oli raportointikauden lopussa edelleen vakaa (**151**). Tällaisia toimenpiteitä aktiivisimmin käyttöön ottavat maat olivat **Brasilia, Intia, Australia, Indonesia, Marokko ja Turkki**. EU:n erityisenä huolenaiheena on, että suojatoimenpiteiden käyttöönotto kasvoi raportointikauden aikana (**24**). Näitä toimenpiteitä sovelletaan kaikkiin alkuperämaihin riippumatta siitä, aiheuttavatko ne vahinkoa kotimaiselle tuotannonalalle, eikä hyvän kauppataivan vastaisten käytäntöjen olemassaoloa tarvitse osoittaa.

Komissio seuraa edelleen aktiivisesti kolmansien maiden EU:n yrityksiä vastaan käynnistämiä suojatoimia¹⁷, jotta voidaan varmistaa, että toimenpiteitä sovelletaan tiukasti asiaa koskevien WTO:n sääntöjen mukaisesti. Viitejakson aikana EU esimerkiksi nosti WTO:ssa kanteen Venäjää vastaan kevyitä hyötyajoneuvoja koskevan polkumyyntitullin epäreilusta perimisestä (ks. II jakson F kohta).

Vastaavasti EU soveltaa kaupan suojatoimia kolmansien maiden harjoittamia hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä vastaan. Vuoden 2015 loppuun mennessä yhteensä **97** lopullista toimenpidettä oli otettu käyttöön (86 polkumyyntitoimenpidettä ja 11 tukien vastaista toimenpidettä). Nämä toimenpiteet koskivat eniten teräs- ja kemianteollisuutta. Suurin osa toimenpiteistä kohdistui Kiinaan, jota koski **56** käyttöön otettua toimenpidettä. Suojatoimet koskevat kuitenkin vain alle yhtä prosenttia EU:n kokonaistuonnista, mikä tarkoittaa sitä, että maailmanlaajuisesti tarkasteltuna EU on hyvin maltillinen suojatoimien käyttäjä.

Kun otetaan huomioon nykyinen huomattava ylikapasiteetti ja vahvat hintapaineet teräsalalla, voitiin havaita, että kaupan suojatoimiin turvautuminen lisääntyi terästuotteiden osalta vuoden 2015 jälkipuoliskolla. Vuoden 2015 loppuun mennessä **33:sta** voimassa olevasta terästä koskevasta lopullisesta toimenpiteestä (30 polkumyyntitoimenpidettä ja 3 tukien vastaista toimenpidettä) **14** koski Kiinasta peräisin olevaa teräksen tuontia (13 polkumyyntitoimenpidettä ja 1 tukien vastainen toimenpide) ja muita tutkimuksia on parhaillaan käynnissä. Terästeollisuuden kriisin vuoksi myös muut maat (erityisesti **Yhdysvallat, Marokko ja Intia**) hyväksyivät tällaisia toimenpiteitä, suojatoimet mukaan lukien (**Intia**).

¹⁷ Komissio laati vuosittain yksityiskohtaisen analyysin kolmansien maiden suojatoimista Euroopan unionin yrityksiä vastaan, julkaistu osoitteessa: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-exports-from-the-eu/>.

B. KAHDENVÄLISTÄ KAUPPAA KOSKEVA ASIALISTA

1. Neuvottelut

EU pyrkii suhtautumaan kahdenvälisiin ja alueellisiin sopimuksiin tavalla, joka tukee WTO:n asettamista takaisin globaalin kaupankäyntitoiminnan keskiöön¹⁸. EU:n kahdenvälistä kauppaa koskeva asialista on maailman kunnianhimoisin: sillä on etuuskohtelukauppaa koskevat sopimukset tehtynä 52 maan kanssa ja se neuvottelee parhaillaan vapaakauppasopimuksista ja talouskumppanuussopimuksista 80 maan kanssa, sen tietyt tärkeimmät kauppakumppanit mukaan lukien (Yhdysvallat, Japani, Mercosur-maat ja Intia, vaikkakin viimeksi mainitun maan kanssa käytävät neuvottelut ovat tällä hetkellä pysähdyksissä). Lisäksi se neuvottelee investointisopimuksista Kiinan ja Myanmarin kanssa¹⁹. Vaikka voimassa olevat vapaakauppasopimukset kattoivat kymmenen vuotta sitten alle neljänneksen EU:n kaupasta, niiden osuus on nyt yli kolmannes EU:n kaupasta ja jos ja kun kaikki käynnissä olevat neuvottelut saadaan päätökseen, kaksi kolmasosaa.

Kahdenväliset ja alueelliset neuvottelut ovat kaupan esteiden poistamisen ja markkinoiden avaamisen kannalta erittäin tärkeitä. Tämä pätee sekä neuvottelujen aikana että sopimusten tekemisen jälkeen. Jo ennen **Japanin** kanssa käytävien vapaakauppasopimusneuvottelujen virallista käynnistämistä aloitettiin esimerkiksi tullien ulkopuolisia toimenpiteitä koskeva työ, joka on johtanut konkreettisiin tuloksiin muun muassa alkoholin tukkumyyntilupia koskevissa neuvotteluissa (ks. II jakso).

Lisäksi joulukuussa 2015 saatiin päätökseen vapaakauppasopimusneuvottelut **Vietnamin**²⁰ kanssa. Tavanomaisen menettelyn mukaisesti vapaakauppasopimusteksti tarkastetaan nyt oikeudellisesti, käännetään sen jälkeen kaikille EU:n kielille ja vasta sen jälkeen esitetään neuvoston ja Euroopan parlamentin ratifioitavaksi. Tänä aikana komissio on jo tiiviissä yhteistyössä Vietnamin kanssa määrittääkseen lainsäädännön, joka jommankumman osapuolen on hyväksyttävä tai jota jommankumman osapuolen on muutettava, jotta se vastaisi uutta vapaakauppasopimusta. Useita pitkään voimassa olleita markkinoille pääsyyn liittyviä esteitä on tarkoitus poistaa osana tätä prosessia, mikä mahdollistaa nopeat tulokset vapaakauppasopimuksen tultua voimaan (ks. komission verkkosivusto: ”[overview of potentially trade-restrictive measures December 2015](#)”).

Myös neuvottelut EU:n ja **Ecuadorin** välillä liittymispöytäkirjasta EU:n ja Kolumbian/Perun väliseen vapaakauppasopimukseen saatiin päätökseen 17. heinäkuuta 2014, ja pöytäkirja on nyt osapuolten allekirjoitettavana ja ratifioitavana. Vastaavasti EU:n ja Kanadan välistä

¹⁸ Ks. Komission tiedonanto: ”Kaikkien kauppa”, alaviite 3, s. 29 alkaen.

¹⁹ Yleiskatsaus, ks. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/>.

²⁰ Ks. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1449>.

vapaakauppasopimusta (CETA) koskevat neuvottelut saatiin päätökseen 26. syyskuuta 2014 ja EU:n ja Singaporen välistä vapaakauppasopimusta koskevat neuvottelut 17. lokakuuta 2014.

2. Nykyisten vapaakauppasopimusten täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta

Tiedonannossa ”Kaikkien kauppa” korostetaan, että sen varmistamiseksi, että vapaakauppasopimukset heti voimaantulonsa jälkeen johtaisivat luvattuun markkinoiden avaamiseen ja liiketoimintamahdollisuuksiin, on ratkaisevan tärkeää varmistaa, että ne pannaan täysimääräisesti täytäntöön. Tällä hetkellä tämä tapahtuu pääasiassa markkinoille pääsyä koskevan strategian avulla (ks. C jakso) hyödyntämällä vapaakauppasopimusten nojalla perustettuja erityisrakenteita (kaupan alan erityiskomiteat, jotka mahdollistavat varhaisen tiedonvälityksen ja markkinaesteitä koskevan diplomaattisen ratkaisun, sekä viimeisenä keinona riidanratkaisua koskevat erityismekanismit). Lisäksi jos se on asianmukaisempaa, hyödynnetään yleisesti olemassa olevia rakenteita, kuten WTO:n komiteoita tai WTO:n riidanratkaisua²¹.

EU:n ja **Etelä-Korean** välinen vapaakauppasopimus, jota on sovellettu 1. heinäkuuta 2011 lähtien, osoittaa mikä merkitys tehokkaalla seurannalla on vapaakauppasopimuksen mahdollisimman täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamisessa²². Tämän raportin kattamalla viitejaksolla useita vapaakauppasopimuksen täytäntöönpanoon ja markkinoille pääsyyn liittyviä kysymyksiä voitiin ratkaista. Esimerkiksi rahoituspalvelujen alalla EU:n harjoittaman jatkuvan painostuksen jälkeen ja Korean vapaakauppasopimuksessa tekemän sitoumuksen mukaisesti kesäkuussa 2015 hyväksyttiin uusi kehys, joka antaa EU:n rahoituslaitoksille luvan siirtää tietoa ulkomaille sekä ulkoistaa tietotekniikkaa, mikä helpottaa huomattavasti niiden toimintaa Koreassa. Lisäksi luonnonmukaisten elintarvikkeiden osalta syksyllä 2014 saatiin valmiiksi vastaavuusjärjestelmä, joka tuli helmikuussa 2015 voimaan ja jota on sen jälkeen pantu sujuvasti täytäntöön. Lisäksi autoteollisuuden alalla Korean viranomaiset ovat, sen jälkeen kun EU puuttui asiaan, hyväksyneet kesällä 2015 ”Euro VI” -hyväksytyt ajoneuvot ilman liiallisia lisätietopyyntöjä. Markkinoille pääsyyn liittyvät kysymykset ovat kuitenkin tällä alalla sitkeitä ja tiiviin seurannan jatkaminen on edelleen tärkeää.

²¹ Tähän mennessä valvontatoimia on toteutettu yksinomaan WTO:n kanavien kautta, mutta vapaakauppasopimuksen valvontakanavien merkitys saattaa kasvaa sitä mukaan kun voimaan tulee useampia vapaakauppasopimuksia, joissa on erityisiä riidanratkaisua koskevia mekanismeja.

²² Viimeisin täytäntöönpanokertomus, ks. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/south-korea/>.

EU:n ja Kolumbian/Perun väliseen vapaakauppasopimukseen²³ liittyvä täytäntöönpanoprosessi toimii hyvin. Joitakin huolenaiheita esiintyy edelleen, esimerkiksi terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta Perussa ja alkoholijuomien verotuksessa Kolumbiassa ja Perussa. Myönteistä on, että Kolumbia esitti kesäkuussa 2015 yhtenäisen menettelyn, joka kattaa kaikki tarvittavat toimet eläinperäisten tuotteiden EU-viennin hyväksymisen osalta. Tämä yksinkertaistaa EU-viennille määrättyjä muodollisuuksia ja lyhentää vastausaikoja, mikä helpottaa pääsyä EU:n markkinoille. Lisäksi 526 Kolumbian ja 1133 Perun yritystä, joista suuri määrä oli pk-yrityksiä, harjoitti ensimmäistä kertaa vapaakauppasopimuksen voimaantulon jälkeen EU:hun suuntautuvaa vientiä.

EU:n ja Georgian ja EU:n ja Moldovan tasavallan pitkälle menevien ja laaja-alaisten vapaakauppasopimusten täytäntöönpano 1. syyskuuta 2014 alkaen on mahdollistanut tiiviin yhteistyön liike-elämän järjestöjen ja jäsenvaltioiden kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kaupan hallintotavan uudistuksia ja tehostetaan kaupan esteiden poistamista kyseisissä maissa. Georgiassa liiketoimintaympäristö on pääosin myönteinen, kun taas Moldovan tasavallassa komissio työskenteli tiiviisti useiden liiketoimintaan liittyvien huolenaiheiden ratkaisemiseksi (esim. energia, vakuutukset, tullimuodollisuudet ja maahuolinta). Kyseisten pitkälle menevien ja laaja-alaisten vapaakauppasopimusten uudistuksiin liittyvän asialistan täytäntöönpanon odotetaan varmistavan EU:lle ja paikallisille yrityksille tasapuoliset toimintaedellytykset kyseisissä maissa.

Vapaakauppasopimusten tehokas täytäntöönpano ja seuranta luo siten markkinoillepääsyyn liittyviä uusia mahdollisuuksia ja edistää olemassa olevien esteiden poistamista.

C. MARKKINOILLEPÄÄSYÄ KOSKEVA STRATEGIA: TAVOITTEENA TIIVIIMPI KUMPPANUUS

Markkinoillepääsyä koskeva strategia²⁴ täydentää EU:n monenvälisiä, useanvälistä ja kahdenvälisiä kauppaneuvotteluja varmistamalla, että kauppasopimuksilla (vapaakauppasopimukset ja WTO:n sopimukset) luodut liiketoimintamahdollisuudet muunnetaan eurooppalaisten viejien kannalta todelliseksi markkinoillepääsyksi. Strategia perustuu ”markkinoillepääsyä koskevaan kumppanuuteen”, joka muodostuu komission, jäsenvaltioiden ja yritysten välisestä säännöllisestä koordinoinnista sekä Brysselissä että kolmansissa maissa. Markkinoillepääsyä koskeva strategia on osoittautunut tehokkaaksi välineeksi kaupan esteitä koskevien tietojen keräämisessä sekä priorisoitaessa ja määriteltäessä yhteistä strategiaa esteiden poistamiseksi. Tämä strategia voi sisältää virallisia diplomaattisia yhteydenottoja, keskusteluja eri komiteoissa tai muualla WTO:n elimissä, vapaakauppasopimuksia, sovittelua tai virallista riidanratkaisua.

²³ EU:n ja Kolumbian/Perun välisen sopimuksen täytäntöönpanoa koskeva toinen vuosikertomus hyväksyttiin 10.2.2016 (<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-58-EN-F1-1.PDF>).

²⁴ Ks. Komission tiedonanto ”Globaali Eurooppa: vahvempi kumppanuus markkinoille pääsyn varmistamiseksi unionin vientiyrityksille”, 18. huhtikuuta 2007, KOM(2007) 183 final (markkinoille pääsyä koskeva strategia) ([Market Access Strategy](#)).

Kun otetaan huomioon yhä laajeneva kahdenvälistä kauppaa koskeva asialista ja useat lähivuosina voimaan tulevat vapaakauppasopimukset, markkinoillepääsyä koskevalla strategialla tulee olemaan yhä tärkeämpi rooli tavoiteltaessa EU:n kaupallisia etuja ja oikeuksia. EU:n vapaakauppasopimusten asianmukaisen täytäntöönpanon ja valvonnan varmistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että vapaakauppasopimukset johtavat EU:n viejien kannalta todelliseen markkinoillepääsyyn ja liiketoimintamahdollisuuksiin ulkomailla. Tämä ei kuitenkaan ole yksinomaan komission tehtävä, vaan komission, jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien yhteisellä vastuulla. Komissio on sen vuoksi vuonna 2015 antamassaan tiedonannossa ”Kaikkien kauppaa”, esittänyt, että kauppasopimusten täytäntöönpanossa sovellettaisiin ”tiivimpää kumppanuutta” jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien kanssa. Tämä ulottaa nykyisen ”markkinoillepääsyä koskevan kumppanuuden” kaupan ja investointien esteiden poistamista laajemmalle ja vahvistaa sitä. Siihen sisältyy vapaakauppasopimusten täytäntöönpano, mukaan lukien tietoisuuden lisääminen, tulliyhteistyötoimet, kaupan helpottaminen ja kestävä kehitys.

PÄÄTELMÄT

Vuonna 2015 tapahtuneen maailmantalouden kasvun hienoisen hidastumisen ja suhteellisen heikon maailmankaupan ohella vuoden 2014 heinäkuusta vuoden 2015 joulukuuhun ulottuvalla viitejaksolla turvauduttiin entistä useammin kauppaa mahdollisesti rajoittaviin toimenpiteisiin eikä aiemmin käyttöön otettuja toimenpiteitä purettu juuri lainkaan. Vuoden 2008 jälkeen käyttöön otettujen kauppaa rajoittavien toimenpiteiden määrä kasvaa siis edelleen. Kuten aiempinakin vuosina, rajoittaviin toimenpiteisiin ovat turvautuneet ensi sijassa nousevan talouden maat. Niiden lisäksi myös kehittyneet maat, G20-maat mukaan lukien, jatkavat edelleen tätä käytäntöä huolimatta siitä, että ne ovat toistuvasti luvanneet vähentää nykyisiä kauppaaan liittyviä protektionistisia toimenpiteitä ja olla hyväksymättä uusia.

Lisäksi eräät tässä kertomuksessa tarkastellut EU:n keskeiset kauppakumppanit pitävät edelleen yllä monia kaupan esteitä. EU pyrkii Yhdysvaltojen ja Japanin osalta puuttumaan asiaan vapaakauppasopimuksia koskevien neuvottelujen yhteydessä, ja osaan kysymyksistä onkin jo saatu ratkaistu, erityisesti Japanin osalta. Vaikka jäljellä onkin vielä monia merkittäviä esteitä, jonkin verran myönteistä kehitystä on havaittu Mercosur-maiden (Brasilia ja erityisesti Argentiina) osalta EU:n kahden- ja monenvälisten ponnistelujen ja vapaakauppasopimusta koskevien neuvottelujen ansiosta. Intian osalta edistyminen on edelleen vaikeaa ja kaikkein haasteellisinta markkinoille pääsyä koskevien esteiden poistaminen oli Kiinassa ja Venäjällä, joissa raportointikaudella havaittiin vain vähän menestystä.

Tehokas edistyminen monenvälisellä, useankeskisellä ja kahdenvälisellä kaupan asialistalla on edelleen ratkaisevan tärkeää, minkä lisäksi samaan aikaan on olennaista kiinnittää lisää huomiota kauppasopimusten tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja valvontaan. EU:n markkinoille pääsyä koskevalla strategialla ja siihen sisältyvällä komission, jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välisellä markkinoillepääsyä koskevalla kumppanuudella on tässä yhteydessä edelleen keskeinen merkitys. Koko ajan laajenevan kahdenvälistä kauppaa koskevan asialistan vuoksi ehdotetaan jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien ”tiiviimpää kumppanuutta”, jotta saataisiin yhdistettyä voimat kauppasopimusten täytäntöönpanon tueksi ja jotta voitaisiin varmistaa, että kauppasopimukset johtavat todelliseen markkinoillepääsyyn ja mahdollisimman laajoihin liiketoimintamahdollisuuksiin.

Samalla on tarpeen jatkaa protektionismin vastaiseen toimintaan kannustamista maailmanlaajuisella poliittisella tasolla, ottaen huomioon ne myönteiset vaikutukset, joita vapaille markkinoilla on innovointiin, tuottavuuteen, talouskasvuun ja vaurauteen.